न्याय सेवा आयोगबाट मिति २०८०।१०।२३ मा जिल्ला न्यायाधीश पदको स्वीकृत पाठ्यक्रम

जिल्ला न्यायाधीश पदको लिखित परीक्षाको योजना र पाठ्यक्रम

(Examination Plan and Curricula for the Written Examination for the Post of District Judge)

<u>परीक्षाको योजना</u> (Examination Plan)

पत्र (Paper)	विषय (Subject)	पूर्णाङ्क (Full Marks)	उत्तीर्णाङ्क (Pass Marks)	परीक्षा प्रणाली (Exam System)	प्रश्न सङ्ख्या र अंकभार (Number of Question and Marks)	समय (Time)	कैफियत (Remarks)
प्रथम (First)	विधिशास्त्र, संवैधानिक कानून र कानून प्रणाली (Jurisprudence, Constitutional Law and Legal System)	१०० (100)	५० (50)	विषयगत Subjective (Critical Analysis and Analytical)	१×२५ (1×25) (५×१५) (5×15)	३ घण्टा (3 Hours)	
द्वितीय (Second)	देवानी कानून र देवानी कार्यविधि कानून (Civil Law and Civil Procedural Law)	१०० (100)	५० (50)	विषयगत Subjective (Critical Analysis and Analytical)	१×२५ (1×25) (५×१५) (5×15)	३ घण्टा (3 Hours)	
तृतीय (Third)	फौजदारी कानून र फौजदारी कार्यविधि कानून (Criminal Law and Criminal Procedural Law)	१०० (100)	५० (50)	विषयगत Subjective (Critical Analysis and Analytical)	१×२५ (1×25) (५×१५) (5×15)	३ घण्टा (3 Hours)	
चौथो (Fourth)	मिसिल अध्ययन र समस्या समाधान (Study of case file and Problem Solving)	१०० (100)	५० (50)				
	खण्ड (क) फैसला लेखन Part (A) Judgment Writing	६० (60)		विषयगत (Subjective)	१×६० (1×60)	१ घण्टा ४५ मिनेट (1 Hour and 45 Minutes)	
	खण्ड (ख) आदेश लेखन Part (B) Order Writing	२० (20)		विषयगत (Subjective)	१×२० (1×20)	४० मिनेट (40 Minutes)	
	खण्ड (ग) समस्या समाधान Part (C) Problem Solving	२० (20)		विषयगत (Subjective)	१×२० (1×20)	३५ मिनेट (35 Minutes)	
	जम्मा (Total)	४०० (400)					

	अन्तर्वार्ता (Interview)	५० (50)					
	कुल जम्मा (Grand Total)	**४५० (450)**					

द्रष्टव्यः प्रथम, द्वितीय र तृतीय पत्रलाई पाँच वटा खण्डमा विभाजन गरिएको छ। जुनसुकै समूहबाट न्याय प्रशासनको केन्द्रीय सवालसँग सम्बन्धित २५ अङ्कभारको एउटा तर्कपूर्ण समालोचनात्मक प्रश्न सोधिनेछ। बाँकी पाँच खण्डबाट १५ अङ्कभारको दरले विश्लेषणात्मक प्रश्न सोधिनेछ। उल्लिखित प्रश्नहरु तयार गर्दा दुई वा सोभन्दा बढी पुच्छे प्रश्नसमेत सोध्न सकिनेछ।

द्रष्टव्यः

मिति २०८२ साउन १४ गते नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित

संवत् २०८२ सालको ऐन नं. ०६

केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको ऐनको दफा ५६ मा न्याय सेवा आयोग ऐन, २०७३ मा संशोधन भई न्याय सेवा आयोग ऐन, २०७३ को दफा १३ को उपदफा (४) मा रहेका “पचास प्रतिशत” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “चालिस प्रतिशत” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

पाठ्यक्रम (Curriculum)

प्रथम पत्र : विधिशास्त्र, संवैधानिक कानून र कानून प्रणाली (Jurisprudence, Constitutional Law and Legal System)

उद्देश्यः

यस पाठ्यक्रमको उद्देश्य विधिशास्त्र, संवैधानिक कानून र कानून प्रणाली लगायतका विषयमा सैद्धान्तिक अवधारणा, यी विषयहरुसँग सम्बन्धित कानून, नजिरहरुको ज्ञान तथा व्यवहारमा यिनीहरुको प्रचलनको बारेमा सैद्धान्तिक ज्ञानलाई व्यवहारमा रुपान्तरण गर्न सक्ने विश्लेषणात्मक क्षमताको परीक्षण गर्नु, निश्पक्ष एवं पारदर्शी न्याय प्रदान गर्न सक्ने जनशक्तिको पहिचान र प्राप्त गर्नु यस पाठ्यक्रमको मुख्य उद्देश्य रहेको छ।

यस प्रथम पत्रलाई पाँच खण्डमा विभाजन गरिएको छ ।

अ. सबै खण्डहरुको विषयसूचीबाट २५ अंकको तर्कपूर्ण विश्लेषणात्मक प्रश्न एक	१x२५=२५
आ. प्रत्येक खण्डबाट १५ अङ्कभारको विश्लेषणात्क प्रश्न पाँच	<u>५x१५=७५</u>
जम्माः-	१००

१. विधिशास्त्र, कानून प्रणाली र संवैधानिक कानून (Jurisprudence, Legal System and Constitutional Law)

खण्ड क **१५ अङ्कभार**

(क) <u>विधिशास्त्र (Jurisprudence</u>):

१. विधिशास्त्रको अवधारणा र नेपाली कानून प्रणालीमा यसको प्रयोग (Concept of Jurisprudence and Its application in Nepali Legal System)

२. विधिशास्त्रका नवीनतम मान्यताहरु (New trends of Jurisprudence)

३. कानूनको व्याख्या (Interpretation of Statutes)

४. नजिरको अवधारणा र यसको प्रयोग (Concept of Precedent and Its Application)

खण्ड ख **१५ अङ्कभार**

(ख) <u>संवैधानिक कानून र नेपालमा यसको प्रयोग (Constitutional Law and Its Application in Nepal):</u>

१. नेपालको संविधान, यसका आधारभूत विशेषता र संविधानवाद (Constitution of Nepal, Basic Features and Constitutionalism)

२. कानूनको शासन (Rule of Law)

३. शक्तिपृथकीकरण र शक्तिसन्तुलन (Separation of Power and Check and Balance)

४. तहगत सरकारको अधिकार क्षेत्र र विवाद निरुपण (Jurisdiction of Hierarchy of Government and Settlement of Dispute)

५. स्वतन्त्र न्यायपालिका (Independent Judiciary)

६. न्यायिक पुनरावालोकन र यसका सीमा (Judicial Review and Its Limitation)

७. मौलिक हक र सम्बन्धित कानून (Fundamental Rights and Related Laws),

८. संवैधानिक उपचारको हक र सम्बन्धित अदालतका क्षेत्राधिकार सम्बन्धी व्यवस्था (Provision on Rights to Constitutional Remedies and Jurisdiction of Concern Courts),

खण्ड ग **१५ अङ्कभार**

(ग) <u>कानून प्रणाली र न्याय प्रशासन (Legal System and Administration of Justice) :</u>

१. नेपालको कानून प्रणालीः विषयवस्तु र विशेषताहरु (Nepali Legal System and its Context and Characteristics)

२. न्यायका नविनतम् आयामहरु (New Dimensions of Justice): लैंगिक न्याय (Gender Justice), बालन्याय (Juvenile Justice), पुनस्थापकीय न्याय (Restorative Justice), संक्रमणकालिन न्याय (Transitional Justice), वातावरणीय न्याय (Environmental Justice), विकेन्द्रीकृत न्याय (Decentralized Justice), समावेशी न्याय (Inclusive Justice)

३. अदालतको संरचना र क्षेत्राधिकार (Court Structure and Jurisdictions)

४. सार्वजनिक सरोकार, न्यायिक सक्रियता र न्यायिक आत्मसंयम (Public Interest Litigation, Judicial Activitism Judicial Self-Restrain)

५. निरन्तर सुनुवाई र बन्द इजलास सम्बन्धी व्यवस्था (Provision on Regular Hearing and In-Camera Hearing)

६. अन्तरराष्ट्रिय कानून र नेपालमा यसको प्रयोग (International Law and its application in Nepal)

७. पुनरावेदन, पुनरावलोकन तथा दोहोऱ्याई पाउँ सम्बन्धी व्यवस्था (Provision on Appeal, Revision and Review) ।

खण्ड घ **१५ अङ्कभार**

(घ) <u>कानून, नैतिकता र निष्ठा (Law, Morality and Integrity)</u>:

१. कानून र नैतिकताको अवधारणा (Concept of Law and Morality)

२. कानून र नैतिकता बीचको विवाद (Debate Between Law and Morality)

३. न्याय सम्पादनमा सदाचार, इमान्दारीता, नैतिकता/निष्ठा (Integrity, Honesty, Ethics and Morality on Adjudication Process in Justice Delivery)

४. न्यायाधीशको आचारसंहिता (Code of Conduct of Judges)

५. सामाजिक नैतिकता, संवैधानिक नैतिकता र न्याय सम्पादनमा यसको प्रभाव (Social Morality, Constitutional Morality and Its Impact on Justice Delivery)

खण्ड ङ **१५ अङ्कभार**

(ङ) <u>न्यायपालिकामा व्यवस्थापन (Management in Judiciary):</u>

१. अदालत व्यवस्थापन (Court Management),

२. रणनीतिक योजना र कार्यान्वयन (Strategic Plan and Its Implementation)

३. मुद्दा व्यवस्थापन (Case Management)

४. न्याय क्षेत्र समन्वय संयन्त्रः अवधारणा र प्रयोग (Judicial Sector Co-ordination Mechanism: Concept and Application)

५. न्यायमा पहुँच (Access to Justice)

६. निःशुल्क कानूनी सहायता, स्वेच्छिक कानूनी सेवा र एमिकस क्यूरी (Free Legal Aid, Pro-bono Service and Amicus Curiae)

उल्लिखित पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित कानूनहरुको सन्दर्भसूची (List of Laws Related Aforementioned Curriculum)

- नेपालको संविधान (Constitution of Nepal),
- कानून व्याख्यासम्बन्धी ऐन, २०१० (Interpretation of Laws Act, 2010)
- नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ (Nepal Treaty Act, 2047),
- कानूनी सहायता ऐन, २०५४ (Legal Aid Act, 2054)
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ {Good Governance (Management and Operation) Act, 2064}
- सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ (Right to Information Act, 2064)
- जातिय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसूर र सजाय) ऐन, २०६८ {Caste Based Discrimination and Untouchability (Offence and Punishment) Act, 2068}
- बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग ऐन, २०७१ (Investigation on Enforced Disappearances, Enquiry, Truth and Reconciliation Commission Act, 2071)
- न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ (Judicial Administration Act, 2073)
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ (Local Government Operation Act, 2074)
- अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (Intergovernmental Fiscal Management Act, 2074),
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकारसम्बन्धी ऐन, २०७४ (Right of Person with Disabilities Act, 2074)
- सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७५ (Social Security Act, 2075)
- रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Employment Act, 2075)
- आवासको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Housing Act, 2075)
- जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ (Public Health Act, 2075)
- खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभूतासम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Food and Food Sovereignty Act, 2075)
- अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ (Free and Compulsory Education Act, 2075)
- अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५ (Crime Victim Protection Act, 2075)
- उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ (Consumer Protection Act, 2075)
- बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ (Children Act, 2075)
- वैयक्तिक गोपनीयतासम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Personal Privacy Act, 2075)
- सार्वजनिक सुरक्षा ऐन, २०७५ (Public Security Act, 2075)
- सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारसम्बन्धी ऐन, २०७५ (Safe Motherhood and Reproductive Health Right Act, 2075)
- न्यायपालिकाको रणनीतिक योजना (Strategic Plans of Judiciary)
- वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ (Environment Protection Act, 2076),
- न्यायाधीश आचार संहिता, २०७४ (Code of Conduct for Judges, 2074)

द्वितीय पत्र : देवानी कानून र देवानी कार्यविधि कानून (Civil Law and Civil Procedural Law)

उद्देश्यः

देवानी कानून र देवानी कार्यविधि कानूनका सम्बन्धमा राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय मान्यता, सैद्धान्तिक अवधारणा लगायत यी विषयहरुसँग सम्वन्धित राष्ट्रिय कानून, नजिर तथा व्यवहारमा यिनीहरुको प्रचलन सम्बन्धमा उम्मेदवारमा भएको सैद्धान्तिक ज्ञानलाई व्यवहारमा उतार्न सक्ने खुवीको जाँच गर्नु, पारिवारिक, सम्पत्ति लगायतका देवानी समस्याहरुको समाधान गर्नका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने कानून, कार्यविधि र प्रचलनमा रहेका नजिरको प्रयोग जस्ता कुराको व्यवहारिक ज्ञानको जाँच गर्नु यस पाठ्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ।

यस द्वितीय पत्रलाई पाँच खण्डमा विभाजन गरिएको छ ।

अ. सबै खण्डहरुको विषयसूचीबाट २५ अङ्कको तर्कपूर्ण विश्लेषणात्मक प्रश्न एक	**१x२५=२५**
आ. प्रत्येक खण्डबाट १५ अंकको विश्लेषणात्क प्रश्न पाँच	**५x१५=७५**
जम्माः-	१००

२. देवानी कानून र देवानी कार्यविधि कानून (Civil Law and Civil Procedural Law)

खण्ड क — **१५ अङ्कभार**

(क) देवानी कानून र यसका आयामहरू (Civil Law and Its Dimensions):

१. देवानी कानूनको अवधारणा र देवानी क्षेत्राधिकार (Concept of Civil Law and Civil Jurisdiction)

२. देवानी गल्ती वा अपकार र दायित्व (Civil Wrong and Liability)

३. व्यक्ति र व्यक्तित्वसम्बन्धी कानूनः प्राकृतिक व्यक्ति र कानूनी व्यक्ति, प्राकृतिक व्यक्तिको दामासाहीसम्बन्धी व्यवस्था (Law Relating to Persons and Personality : Natural Person and Legal Person and Provisions Relating to Bankruptcy of Natural Person)

४. करार तथा अन्य दायित्वसम्बन्धी सैद्धान्तिक अवधारणा (Theoritical Concept of Contract and Other Liabilities)

५. क्षतिपूर्ति तथा दुष्कृति र नेपालमा यसको प्रयोग (Compensation and Torts & Its Application in Nepal)

६. निजी अन्तरराष्ट्रिय कानून र नेपालको कानून प्रणालीमा यसको प्रयोग (Private International Law and Its Application in Nepali Legal System)

खण्ड ख **१५ अङ्कभार**

(ख) पारिवारिक कानून तथा करार सम्बन्धी कानून (Family Law and Contract Law):

१. पारिवारिक कानून (Family Law): विवाह (Marriage), अंश (Partition), नाताकायम (Confirmation of Relationship), सम्बन्धविच्छेद (Divorce), मानाचामल (Alimony or Maintenance), अपुताली (Inheritance), संरक्षकत्व (Guardianship), माथवर सम्बन्धी (Curator), धर्मपुत्र/धर्मपुत्री (Adoption)

२. करार सम्वन्धी कानूनी व्यवस्था (Legal provisions relating to contract)

खण्ड ग **१५ अङ्कभार**

(ग) सम्पत्तिसम्बन्धी अवधारणा र कानूनी प्रावधान (Concept and Legal Provision of Property):

१. सम्पत्ति सम्बन्धी कानून (Law Relating to Property) : स्वामित्व (Ownership), भोग (Possession), चीरभोग (Prescription), सरकारी, सामुदायिक र सार्वजनिक सम्पत्ति (Governmental, Community and Public Property), गुठी (Guthi), फलोपभोग (Usufruct), सुविधाभार (Servitude), अनुचित संवृद्धि (Unjust Enrichment), घर जग्गा बहाल (Rent of Land and House), दानबकस (Daanbakas), बन्धकी (Mortgage), हकसफा र लिखतबदर (Haksafa and Revocation of Documents), लेनदेन (Transaction), जग्गादर्ता, जग्गा आवाद र भोगचलन (Land Registration, Land Tenure and Possession)

२. अचल सम्पत्तिको हस्तान्तरणसम्बन्धी कानून (Law Relating to Transfer of Immovable Property)

३. बौद्धिक सम्पत्ति (Intellectual Property): पेटेन्ट, डिजाइन, ट्रेडमार्क र प्रतिलिपी अधिकारको अवधारणा र कानूनी व्यवस्था (Concept of Patent, Design, Trademark, and Copyright and Its Legal Provision)

४. भूमि प्रशासनसम्बन्धी अवधारणा र कानूनी व्यवस्था (Concept of Land Administration and Law Related to Land)

खण्ड घ **१५ अङ्कभार**

(घ) देवानी कार्यविधि कानून (Civil Procedural Law):

१. देवानी कार्यविधि कानूनका सामान्य सिद्धान्तहरू (General Principles of Civil Procedural Law): हकदैया (Locus Standi), हदम्याद (Limitation), क्षेत्राधिकार (Jurisdiction), प्राङ्न्याय(Res Judicata), प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त (Doctrine of Natural Justice)

२. फिरादपत्र तथा दाबी प्रस्तुति सम्बन्धी व्यवस्था (Plaint and Statement of Claim Submission)

३. प्रतिउत्तर पत्र तथा प्रतिदाबीसम्बन्धी व्यवस्था (Statement of Defence and Provision of Counter- Claim)

४. पुनरावेदनको अधिकार र यसका सीमा (Right to Appeal and Its Limitation)

खण्ड ङ **१५ अङ्कभार**

(ङ) देवानी कार्यविधि र सुनुवाई (Civil Procedure and Hearing):

१. देवानी मुद्दामा प्रमाण संकलन तथा परीक्षण/मूल्याङ्कन (Collection of Evidence and Evaluation /Examination in Civil Cases)

२. अन्तरकालीन आदेश (Interlocutory Order), अन्तरिम संरक्षण सम्बन्धी आदेश (Interim Protective Order), अन्तरिम आदेश (Interim Order)

३. प्रारम्भिक सुनुवाइ तथा छलफल (Preliminary Hearing and Discussion)

४. मुद्दा मुल्तवी, स्थानान्तरण, मेलमिलाप र मिलापत्र (Case Adjournment, Transfer, Mediation and Deed of Compromise)

५. अन्तिम सुनुवाइ र फैसलासम्बन्धी व्यवस्था (Final Hearing and Provision of Judgement)

६. फैसला कार्यान्वयन (Execution of Judgment)

उल्लिखित पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित कानूनहरूको सन्दर्भसूची (List of Law Regarding Aforementioned Curriculum)

- जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१९ (Land (Survey and Measurement) Act, 2019)
- भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ (Land Relating Act, 2021)
- पेटेन्ट, डिजाइन तथा ट्रेडमार्क ऐन २०२२ (Patent, Design and Trademark Act, 2022)
- प्रमाण ऐन, २०३१ (Evidence Act, 2031)
- जग्गा प्राप्ति ऐन, २०३४ (Land Acquisition Act, 2034)
- मालपोत ऐन, २०३४ (Land Revenue Act, 2034)
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ (Copyright Act, 2059)
- मेलमिलाप सम्बन्धी ऐन, २०६८ र नियमावली, २०७० (Mediation Act, 2068 and Rules, 2070)
- न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ (Administration of Justice Act, 2073)
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (न्यायिक कार्यसम्बन्धी व्यवस्था परिच्छेद ८) (Local Government Operation Act, 2074 (Provision of Legal Function, Part: 8)
- मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ (The National Civil Code, 2074)
- मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४ (The National Civil Procedure Code, 2074)
- मुलुकी देवानी संहिता कार्यविधि नियमावली, २०७५ (The National Civil Procedure Rule, 2075)
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०७५ (District Court Rules, 2075)

तेश्रो पत्र : फौजदारी कानून र फौजदारी कार्यविधि कानून (Criminal Law and Criminal Procedural Law)

<u>उद्देश्यः</u>

फौजदारी अपराधका सैद्धान्तिक अवधारणा, सिद्रान्त र नविनतम आयामहरुको बारेमा रहेका सैद्धान्तिक ज्ञानलाई व्यवहारमा रुपान्तरण गर्न सक्ने क्षमताको पहिचान गर्नु, यस्ता विषयहरुसँग सम्बन्धित कानून तथा प्रचलनमा रहेका नजिरहरुको व्यवहारिक प्रयोगको जाँच गर्नु लगायत व्यवहारमा आइपर्ने फौजदारी कानूनसँग सम्वन्धित समस्याहरुको वारेमा प्रचलित कानून, कार्यविधि र नजिरको प्रयोग जस्ता कुराको व्यवहारिक ज्ञानको परीक्षण गर्नु यस पाठ्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ ।

यस तृतीय पत्रलाई पाँच खण्डमा विभाजन गरिएको छ ।

अ. सबै खण्डहरुको विषयसूचीबाट २५ अंकको तर्कपूर्ण विश्लेणात्मक प्रश्न एक १x२५=२५

आ. प्रत्येक खण्डबाट १५ अंकको विश्लेषणात्क प्रश्न पाँच ५x१५=७५

जम्मा:- १००

३. फौजदारी कानून र फौजदारी कार्यविधि कानून (Criminal Law and Criminal Procedural Law)

खण्ड क **१५ अङ्कभार**

(क) फौजदारी कानून (Criminal Law):

१. फौजदारी न्यायका सिद्धान्तहरू (Doctrines of Criminal Justice)

२. फौजदारी क्षेत्राधिकार (Criminal Jurisdiction)

३. नेपालको फौजदारी कानूनको ऐतिहासिक विकासक्रम (Historical Development of Criminal Law)

४. पीडित न्याय प्रणाली र नेपालमा यसको प्रयोग (Victim Justice System and Its Application in Nepal)

५. आपराधिक दायित्व, क्षतिपूर्ति, उन्मुक्ति र प्रतिरक्षा सम्बन्धी अवधारणा र कानूनी व्यवस्था (Concept and Legal Provision of Criminal Liability, Compensation, Immunity and Defence)

खण्ड ख **१५ अङ्कभार**

(ख) फौजदारी कसूर सम्बन्धी व्यवस्था (Provision on Criminal Offence):-

१. अपराधको अवधारणा, तत्व र यसको प्रकार (Concept, Elements and Types of Crime)

२. अपराधका चरणहरू (Stages of Crime)

३. अपराध र दुस्कृति बीचको फरक (Differences between Crime and Tort)

४. केही फौजदारी कसूरहरू (Some Criminal Offences):

- राज्य विरुद्धको कसूर (Offence Against State)
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (Offence of Corruption)
- साइवर अपराध (Cyber Crime)
- लागू औषध सम्बन्धी कसूर (Offence of Narcotic Drugs)
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी कसूर (Offence of Human Trafficking)
- ज्यानसम्बन्धी कसूर (Offence of Homicide)
- करणी सम्बन्धी कसूर (Sexual Offence)
- सम्पत्ति सम्बन्धी कसूरहरू (चोरी, डाँका, ठगी, लुटपिट, आपराधिक विश्वासघात, आपराधिक लाभ) {Offences Related to Property (Theft, Dacoit, Cheating, Robbery, Criminal Breach, Extortion)}
- जातीय भेदभाव र छुवाछुतसम्बन्धी कसूर (Offence Related to Cast Based Discrimination and Untouchability),
- बोक्सीको आरोप सम्वन्धी कसूर (Crime of Witchcraft),
- कानूनको द्वन्द्वमा परेका बालबालिका र बालबालिका विरुद्धका कसूरहरु (Children with Conflict of Law and Crime Against Children),
- लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा र कार्यस्थलमा हुने यौन दुर्व्यवहार (Gender and Domestic Violence and Sexual Harassment at Workplace),

५. संगठित अपराध र सम्पत्ति सुद्धिकरण विरुद्धको कसूर (Organized Crime and Crime Against Money Laundering)

६. सुपुर्दगी र पारस्परिक कानूनी सहायता (Extradiction & Mutual Legal Assistance)

खण्ड ग **१५ अङ्कभार**

ग) **फौजदारी कार्यविधि कानून (Criminal Procedural Law) :**

१. फौजदारी कार्यविधि कानूनका सिद्धान्तहरू (Theories of Criminal Procedural Law)

२. अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजन (Investigation and Prosecution), अभियोजनकर्ताको व्यावसायिक स्वतन्त्रता (Professional Independence of Prosecutor)

३. फौजदारी मुद्दामा' देवानी दावी र पीडितको सहभागिता (Civil Claim and Participation of Victims in Criminal Cases)

४. सुनुवाई र यसका प्रकारहरु (Hearing and Its Types of Hearing)

- पूर्वसुनुवाइ (Pre-Trial)
- पूर्व सुनुवाइ वार्ता (Pre-Trial Conference)
- सुनुवाइ र उत्तर सुनुवाइ (Trial and Post-Trial)
- प्रारम्भिक सुनुवाइ (Preliminary Hearing)
- दाबीको सौदाबाजी (Plea Bargaining)

५. मुद्दा फिर्ता, सजाय माफी, मुल्तबी, मुद्दा स्थानान्तरण, मुद्दा परिवर्तन, मेलमिलाप तथा मिलापत्र, अन्तिम सुनुवाइ र फैसला (Withdrawal of Cases, Pardon, Adjournment, Transfer of Cases, Conversion of Cases, Deed of Compromise, Mediation, Final Hearing and Judgement)

६. फैसला कार्यान्वयन (Execution of Judgment)

खण्ड घ **१५ अङ्कभार**

(घ) प्रमाण मूल्याङ्कन र थुनछेकसम्बन्धी व्यवस्था (Evaluation of Evidence and Provision Related to Hearing):

१. प्रमाण कानून र यसको प्रयोग (Evidence Law and Its Application)

२. प्रमाण कानूनका सिद्धान्तहरु (Principle of Evidence Law)

- प्रमाणको भार (Burden of Proof)
- विबन्धन (Estoppel)
- विपरित स्थानमा रहेको जिकिर (Plea of Alibi)
- साक्षी परीक्षण (Witness Examination)

३. प्रमाणसम्बन्धी नवीनतम व्यवस्थाहरू: श्रव्य दृश्य, संवाद मार्फत साक्षी बुझ्ने, सहअभियुक्तको जिरह, विशेषज्ञ साक्षी बुझ्ने, बकपत्र, विदेशमा रहेका व्यक्तिको बयान, बकपत्र, पारस्परिक कानूनी सहायता (New Provision of Evidence: Video Conference, Cross Examination of Accomplice, Expert Witness Statement, Statement of Persons of Abroad, Mutual Legal Assistance (MLA)

खण्ड ङ **१५ अङ्कभार**

(ङ) दण्डका सिद्धान्तहरू तथा सजाय निर्धारण (Theory of Punishment and Sentencing):

१. दण्डका सिद्धान्तहरू र सुधारात्मक न्याय (Theory of Punishment and Corrective Justice): प्रोवेशन, प्यारोल, खुला कारागार र सामुदायिक सेवा (Probation, Parole, Open Prison and Community Service)

२. कसूरको गम्भीरता बढाउने तथा घटाउने अवस्थाहरू (Aggravating and Mitigating Factors),

३. सजाय निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्था: (Provision of Sentencing):

- सजाय सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त (General Theory of Sentencing),
- सजाय निर्धारण गर्दा विचार गर्नुपर्ने कुराहरू (Factors Considered for Sentencing),
- सजाय निर्धारण गर्ने आधारहरू (Criteria for Sentencing),
- सजाय निर्धारण गर्दा खुलाउनु पर्ने कुराहरू (Considering Points for Sentencing),
- सजाय स्थगनसम्बन्धी अवधारणा र व्यवस्था(Concept and Provision on Adjournment of Sentence)

उल्लिखित पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित कानूनहरुको सन्दर्भसूची (List of Law Regarding Aforementioned Curriculum)

- प्रमाण ऐन, २०३१ (Evidence Act, 2031),
- लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ (Narcotic Drugs (Control) Act, 2033),
- यातनासम्बन्धी क्षतिपूर्ति ऐन, २०५३ (Compensation Relating to Torture Act, 2053),
- विद्युतीय (इलेक्ट्रोनिक) कारोबार ऐन, २०६३ (The Electronic Transaction Act, 2063),
- मानव बेचिवखन तथा ओसार पसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ (Human Trafficking and Control Act, 2064),
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६ {Domestic Violence (Offence and Punishment) Act, 2066},
- जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसूर र सजाय) ऐन, २०६८ {Caste Based Discrimination and Untouchability (Offence and Punishment) Act, 2068},
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७० (Organized Crime Control Act, 2070),
- सपुर्दगी ऐन, २०७० (Extradition Act, 2070),
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७० (Mutual Legal Assistance Act, 2070),
- कसूरजन्य सम्पत्ति तथा साधन (रोक्का, नियन्त्रण र जफत) ऐन, २०७० {Property and Instrumentalities Related to Criminal Offence (Freezing, Seizure and Confiscation) Act, 2070)
- कार्यस्थलमा हुने यौन दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१ (Sexual Harassment at Workplace (Control) Act, 2071),
- बोक्सीको आरोप (कसूर र सजाय) ऐन, २०७२ {Accusation of Witchcraft Practicing (Crime and Punishment) Act, 2072},
- न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ (Administration of Justice Act, 2073),
- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४ (The National Penal Code, 2074),
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ (The National Criminal Procedure Code Act, 2074) र मुलुकी फौजदारी कार्यविधि नियमावली, २०७५ (The National Criminal Procedure Rule, 2075)
- फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४ {Criminal Offence (Sentencing and Execution) Act, 2074),
- फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) सम्वन्धी नियमावली, २०७५ [Criminal Offence (Sentencing and Execution) Relating Rule 2075],
- कसूरको अनुसन्धान सम्बन्धी नियमावली, २०७५ (Rules on Investigation of Offences, 2075)
- फैसला कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७५ (Judgement Execution Directive, 2075)

चौथो पत्रः मिसिल अध्ययन र समस्या समाधान (Case Study and Problem Solving)

उद्देश्यः-

देवानी र फौजदारी फैसला, जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने विभिन्न मुद्दाका आदेशहरु तथा रिटका आदेशहरुको लेखन कसरी गर्ने भन्ने कुराको व्यावहारिक सीप परीक्षण गर्ने तथा समसामयिक विषयमा दिइएको समस्याको समाधान गर्ने यस पाठ्यक्रमको मुख्य उद्देश्य रहेको छ ।

यस चौथो पत्रलाई तीन खण्डमा विभाज गरिएको छ।

अ. मिसिल अध्ययन र फैसला लेखन	६०
आ. आदेश लेखन	२०
इ. समस्या समाधान	२०
जम्मा	१००

४. मिसिल अध्ययन र समस्या समाधान (Case Study and Problem Solving) १०० अंकभार

(क) सान्दर्भिक नजिरहरु समावेश गर्दै उपलब्ध तथ्यका आधारमा देवानी तथा फौजदारी मध्येबाट एउटा फैसला लेखन। (Any One Judgment Writing on Criminal or Civil Cases on the Basic of as Provided Facts Mentioning Appropriate Precedents) ६०x१= ६० (60 x 1=60)

फैसला लेखनमा देहायबमोजिम अङ्कभार कायम गरिएको छः (The Following Marks is Allotted in Judgment Writing)

क.सं. (S.N.)	शिर्षक (Title)	अंकभार	जम्मा
१.	**संरचना र ढांचा (Structure and Format)**		१०
२.	**तथ्य र ठहरखण्ड ((Facts and Conclusion)**		
	२.१ तथ्यको उल्लेख (Accounts of Facts)	५	४०
	२.२ विवादको पहिचान (Identification of Disputed Question)	१०	
	२.३ ठहरखण्ड लेखन (Writing of Operative Part)	२५	
३.	**तपशिल खण्ड (Following Part)**		१०
कुल जम्मा (Grand Total			६०

(ख) उपलब्ध तथ्यका आधारमा जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने देहायबमोजिमका कुनै एक आदेश (Any One 'Order Writing' with Given Facts on the Jurisdiction of District Court)

बन्दीप्रत्यक्षीकरण वा निषेधाज्ञाको संक्षिप्त आदेश, प्रारम्भिक सुनुवाइ सम्बन्धी आदेश, थुनछेक आदेश, प्रमाण मुकरर आदेश, अन्तरिम आदेश, अन्तरकालीन आदेश (Summary Orders on Habeas Corpus or Injunction Orders Regarding Preliminary Hearing, Trial Orders, Orders Regarding Producing of Evidence, Interim Order, Interlocutory Order)

२० अङ्कभार (20 Marks)

१.	संरचना र ढांचा	३
२.	तथ्य/बहसको प्रस्तुति (टिपोट)	३
३.	आदेशको विषयवस्तु/व्यहोरा	१४
जम्मा		२०

(ग) समस्या समाधान (Problem Solving)

कानूनी विषयमा दिइएका समसामयिक समस्याको पहिचान गरी त्यसको समाधानका उपायहरु उल्लेख गरी कार्यान्वयनका लागि सुझाव पेस गर्ने सक्षमताको परीक्षण गरिनेछ । यस सम्वन्धमा करिव ५०० शब्द सम्मको एउटा कानूनी विवादको समस्या दिइनेछ । (A contemprorary legal issues consisting around 500 words will be given in order to examine the competency of problem solving through Identification of Legal Problems, Analysis of Subject Matter and Solution of Problems)

२० अङ्कभार (20 Marks)

१.	समसामयिक कानूनी समस्याको पहिचान (Identification of Legal Problems)	५

	२.	विषयवस्तुको विश्लेषण (Analysis of Subject Matter)	५	
	३.	समाधानका उपाय/सुझाव (Solution of Problems)	१०	
	जम्मा		२०	